

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

LVIII. An dentur Opera bona in homine Justificato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

Doctores formalem & completam infidelitatem (de qua in præsentiarum sermo.) esse gravissimum peccatum mortale; cum Deum mendacem faciat: esseque inter præcipua peccata, quæ ex malitia fieri dicuntur. Exempla non sunt ad rem. Sara leviter hæsitavit, non obstinatè, quod ad formalem completamque infidelitatem requiritur. Moyses & Aaron ex nimia perturbatione non nisi venialiter peccarunt, ut disertè affirmat S. August. q. 19. in l.ibr. Num. Et L. 16. contra Faust. c. 17. atque plerique Doctores cum

eo, quantumvis eorum incredulitatem DEUS morte temporali puniverit. Zacharias non nisi leviter dubitavit absq; pertinacia. Thomas Apostolus à mortifera pertinacia difficiliter excusatur, quam cæteri Apostoli, quibus Marci ult. incredulitatem & duritiam cordis Christus exprobravit. Hoc certum, illos non ex malitia, sed ex perturbatione & humanâ fragilitate fecisse. Videri possunt Cornel. à Lapite, Tirinus, & alij in cit. loc. Hæc de Justificat. Impij.

OPERA BONA: ET HORUM MERITA.

Ro hisce intelligendis aliquid breviter præmittemus de differentia *Legum & Evangelij.* item de *Libertate Christiana*, ex quorum prava expositione errores hæreticorum nascuntur. Itaque Evangelium duobus modis sumitur. 1. pro doctrina, quam Christus & Apostoli prædicarunt, & in Nova testamento continetur. 2. pro gratia Novi Testamenti, quæ & *Lex Scripta in corde, & Spiritus vivificans, & lex Fidei* dici solet, quantumvis nomen Evangelij in Scriptura nunquam accipi videatur, nisi priore modo, hoc est, pro doctrinâ. Unde in Evangelio non minus quàm in Veteri Testamento continentur Leges propriè dictæ Math. 5. Comminationes, ibidem. Et Promissiones cum conditione obedientiæ Math. 19. v. 17. *si autem vultis ad vitam ingredi, serva mandata*; Et in quocunque statu obligatio Legum divinarum principaliter intenta fuit, ut medium aquirendæ, retinendæ, ac recuperandæ gratiæ & amicitie divini; sicut etiam eadem est ratio in quovis statu comminationum & terrorum.

II. Sectarij ex comuni consensu inter Legem & Evangelium hoc discrimen ponunt, quod illa proponat justitiam & salutem cum conditione totius legis implendæ: Istud verò promittat justitiam & salutem sine ulla conditione, sed absolute, vel cum solâ conditione Fidei. Hinc alterum deducunt discrimen, quod Lex terreat, Evangelium consoletur. Sed gravissimè hallucinantur, ut videre est apud Bellarminum. L. 4. de Justificat. c. 2. & satis ex dicendis constabit. Verum autem discrimen inter Legem & Evangelium est duplex. 1. quod Lex doctrinam inchoatam: Evangelium autem perfectam complectatur. Unde D. Thomas 1. 2. q. 107. & D. August. L. 6. de Civit. DEI c. 26. ajunt, Evangelium in Lege contineri, ut arborem infemine: Item Vetus Testamentum esse occultationem Novi: & hoc Novum Testamentum esse revelationem Veteris. 2. est, quod Lex per Moysen data sit, Evangelium verò per Christum, qui non tantum Legislator uti Moyses, sed & Redemptor fuit; unde Lex venit in doctrina sola; Evangelium insuper cum gratia, ut, qui illud accipiunt, non modò per doctrinam inter virtutes & vitia discernent, sed etiam per gratiam diligenter justitiam, atque odio haberent iniquita-

tem. Aliæ differentie sub utroque hoc discrimine involutæ videri possunt apud Bellarm. L. 4. de Justif. c. 4. Ex his aperte constat, usque adeo operum necessitatem ab Evangelio non removeri, ut eam potius ad Evangelium pertinere demonstratur.

III. Libertatem Christianam Adversarij in eo ponunt, ut nulli legi sint subiecti in conscientia ac coram Deo, Christumque habeant non pro Legislatore, sed pro Redemptore. Nos autem eandem ex Evangelio & Apostolicis litteris asserimus, tribus in rebus esse sitam. Nempe primò in libertate à peccato & morte, quæ ex peccato sequitur. Joan. 8. v. 36. *Si ergo Filius vos liberaverit, verè liberi eritis.* Secundò in libertate à jugo legis cæremonialis, & judicialis Hebræorum. Act. 15. v. 10. *Quid tentatis Deum, imponere jugum supra cervices, quod neque Patres nostri, neque Nos portare potuimus.* Tertio in libertate à dominatu legis naturalis seu divini, & moralis, quæ fit, ut lex nobis non dominetur tanquam servis imminens flagello, sed ut imperet liberis non adimendo legi vim obligandi, sed addendo hominibus charitatem illam libenter implendi juxta illud Apost. Joan. 6 v. 14. *Non enim sub lege estis, sed sub gratiâ.* Et 1. ad Timoth. 1. v. 9. *Lex justo non est posita*; quippe sub lege esse dicitur, qui à lege agitur ut servus: in lege verò est, qui secundum legem agit, ut liber. Videatur Bellarm. L. 4. cit. cap. 5. & 6. His promissis,

CONTROVERS. LVII.

AN DENTUR OPERA BONA meritoria in homino justificato?

Gratia Justificans non manet otiosa in homine, sed instar bonæ ac secundæ sementis fructificat, idque efficit, ut opera hominis justificati fructum afferant in vitam æternam; quam gratiam ejusque effectum in tollendis penitus peccatis, quia negant hæretici, ipsa etiam opera bona ac meritoria inficiantur; unde iterum inter nos & ipsos surgunt graves fidei controversiæ in præsentia decidendæ.

PARS PRIOR.

DOCTRINAE CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Homo justus cum gratia Dei efficere potest opera verè bona. Ita Catholici Doctores Probatur 1. ex Sac. Scriptura Job. 1. v. 11. dicitur: *In omnibus his non peccavit Job labijs suis.* Et ne de verbis solùm, non verò de operibus id accipiatur, ait de eodem Deus c. 2. v. 3. *vir simplex ac rectus, & recedens à malo, & adbucrentiens innocentiam.* Non obstat: quod c. 3. v. 1. *maledixerit diei suo; nam ex eo non peccavit, ut contra quosdam hebraeos & nostros hæreticos tenent Origenes, Chrysoström, Ambrosius, Hilarius, D. Bonaventura, Scotus & alij.* quia id non fecit ex impatientia, sed interni doloris externâ, ordinatâque ostensione. videatur Pineda in cap. 3. Job. Similiter David non solùm opera sua justitiæ nomine ornanda censebat, sed etiam in diversis psalmis confidebat, ea in iudicio subsistere posse; alioquin psal. 7. v. 9. *petens iudicari secundum justitiam suam* pro absolutione damnationem quaesivisset. Matth. 6. v. 22. ait Christus: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.* Et Luca 11. v. 36. *Si ergo corpus tuum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulguris illuminabit te;* Ubi sine dubio describit opus perfectè bonum ex genere suo & intentione alijsque circumstantijs, quale opus veritas pronunciat lucidum totum, nec habens ullam partem tenebrarum. Ad Galat. 5. Apostolus distinguit inter opera carnis, & fructus spiritus; & de illis dicit v. 19. *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, idolorum servitus, ira, rixa; qui talia agunt, regnum DEI non consequentur: fructus autem spiritus est charitas, Gaudium, Pax, &c. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs; si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Si autem omnia opera iustorum sunt mala, quomodo sunt fructus spiritus Sancti? quomodo illi, qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs, si omnia ex concupiscentijs fiunt, & vitia sunt? Probatur 2. ex SS. Patribus D. Chrysostr. Serm. in Beatos Job & Abraham dicit: *Dives erat Job ex benedictionibus, utebaturq; pro necessitate divitijs, ita ut satiendo pauperes demonem mirum in modum contristaret; bona enim opera humana plaga & vulnera sunt demonibus &c. quomodo autem plagæ sunt demonibus, quæ illis placent?* D. Ambrosius in L. de Apolog. David. sic ait: *Etenim quia sine peccato non potest esse humana fragilitas, cavendum est, ne plura peccata sint, quam opera virtutum &c. ubi loquitur de peccatis venialibus, & illa distinguit ab operibus virtutum, ut patet.* D. Hieronymus in c. 22. per vestem nuptialem intelligens internam justitiam, & bona opera sic scribit: *Vestis nuptialis precepta sunt Domini, & opera, quæ complentur ex lege & Evangelio, novique hominis efficiunt vestimentum; si quis igitur in tempore iudicij inventus fuerit sub nomine Christiano non habere vestem nuptialem, hoc est, vestem supercaelestis hominis, sed vestem pollutam, id est veteris hominis exuvias, hic statim corripitur, & dicitur ei, amice quomodo hic intrasti? plura Scriptura & Patrum*

testimonia videri possunt apud Bellarm. L. 4. de Justif. à c. 15. & alij.

II. Probatur 3. Ex dictis de Justificatione contr. 52. doctrinâ. 3. nempe in justificatione penitus tolli omnia peccata, & infundi gratiam, seu justitiam inhærentem, quæ facit hominem Deo gratum, amicum, & ab omni contagione mundum ac liberum. Unde sic argumentari possumus. Sicut ab homine injusto & immundo ac peccatis obnoxio procedunt opera injusta immunda & vitiosa, ita ab homine justo mundo & interioris gratiæ donis ornato procedunt opera justa munda & DEO grata; quò spectat illud Christi Matth. 7. v. 18. *Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Et illud Joan. 15. v. 5. *Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Hinc Probatur doctrina nostra 4. duplici hæc ratione. Prima. Arbor bona non potest facere fructus malos. Sed homo justus est arbor bona juxta illud Psal. 91. v. 13. *Justus ut palma florebit, sicut Cedrus Libani multiplicabitur.* Ergo homo justus non potest facere malos fructus. Quomodo ergo Sctarij dicere audent, omnia ipsorum opera esse damnabilia. Altera. Omnis palme, qui est in vite fecunda facere potest fructum bonum. Atqui Apostoli omnèque justii quæ tales sunt palmites in Christo velut fecundissimâ vite existentes, & inde succum humorèque divini auxilij trahentes. Ergo Apostoli omnèque justii possunt facere fructum. Ergo horum opera non sunt mala, sed bona; ista enim dicuntur illorum fructus.

III. **D**octrina secunda. Justificatio opera bona sunt necessaria ad salutem. Ita omnes Catholici Doctores. Probatur 1. ex sac. Scriptura Math. 7. v. 21. *non omnis, inquit Christus, qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in Regnum Celorum, sed qui facit voluntatem Patris mei &c.* Luca 10. v. 25. *Magister quid faciendo vitam æternam possidebo, & mox v. 28. hic fac, & vives.* Jacobi 2. v. 14. *quid proderit, fratres mei, si quis fidem se habere dicat, opera autem non habet, nunquid fides poterit salvare eum?* Sac. Scripturæ consentiunt P. P. è quibus D. Chrysostr. hom. 30 in Joann. sic scribit: *qui credit in filium, habet vitam æternam; nunquid ergo satis est ad vitam æternam credere? minime. Nam si in Patrem & Filium & Spiritum S. rectè credideris, non autem rectè vixeris, nulla tibi ad salutem utilitas.* Et mox: *qui credit in Filium habet vitam æternam, non tamen dicimus, satis esse solum fidem ad salutem.* Hieronymi. Comment. in Isaiam ad c. 26. *non sufficit murum habere fidei, nisi ipsa fides bonis operibus confirmetur.* S. Augustinus L. de dogmatibus Ecclesiastic. c. 32. *tanta est inquit, erga homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Idem serm. 35. sic scribit. *Filius hominis venturus est in gloria sua cum Angelis suis; & tunc reddet unicuique secundum opera sua, Matth. 16. Diligenter, quæso attendite Fratres & mecum pariter pavescite; quia non dicit quod reddet unicuique secundum misericordiam suam, sed secundum opera sua, hic enim est Misericors ibi justus.* Plura Scriptura & Patrum testimonia adduximus supra. Contr. 52. quæ pro hac etiam doctrina militat Ratio est. Quia omnes Justii tenentur observare legem Dei, hoc est operari, & gratiam per baptismum aut alio modo acquisitam non amittere, adeoque cum mundo carne & diabolo certare; quod certamen cum ex una parte difficillimum sit; ex alterâ verò omnino necessarium, testis Matth. 11. v. 12. *Regnum Celorum vim patitur, & vires*

genti rapiunt illud. aperte sequitur, ipsa quoque opera bona talis certaminis profus necessaria esse, quibus regnum illud caelorum obtineatur. Per hoc tamen non negamus, aliquos non servatâ lege, aut nullo facto opere salvari, qui in fine vitae credentes aut dolentes per Baptistam moriuntur sive illi sint infantes sive adulti; quia salus illis non, sicut braviium vel corona, sed ut gratia duntaxat, seu hereditas contingit, ut docent Theologi de Prædestinat.

IV. *Doctrina tertia.* Justus seu Amicus DEI cum gratia divina efficere potest opera, quae sint meritoria, & mercede vel præmio digna. Ita omnes Catholici, & definitur in Tridentino Sess. 6. de Justif. c. 26. atque ex innumeris S. Scripturae locis ostenditur. Nam Inprimis Christus mercedem Justorum in Coelis copiosam asserit futuram Math. 5. v. 12. *gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis; & eam quidem pro labore nostro dandam, tanquam in vinea sudantibus denarium.* Math. 20. v. 10. *acciperunt autem singulos denarios: tanquam iustitiae coronam.* 2. ad Timoth. 4. v. 8. *reposita est mihi corona iustitiae &c. tanquam currentibus braviium.* 1. ad Corinth. 9. v. 24. *omnes quidem currunt, sed unus accipit braviium, sic currite ut apprehendatis: tanquam mutuum.* Prov. 19. v. 17. *favenerunt domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei: tanquam depositum.* 2. ad Timoth. 1. v. 12. *potens est depositum meum servare in illum diem.* Merces autem, Labor, Corona, Braviium, Mutuum, Depositum sunt correlativa, quibus respondet meritum; quod enim immerito datur, donum est, non merces. Deinde totam causam, ob quam aeterna vita tribuitur, Christus plurimis in locis adscribit bonis operibus per particulas Enim, Quia, Ideo. Math. 25. v. 35. *esurivi enim, & dedistis mihi manducare; & ibidem v. 23. quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam &c.* Apoc. 7. v. 15. *idco sunt ante thronum DEI.* Hisce autem manifeste significatur, labores toleratos seu bona opera esse causas retributionis acquisitae. Porro bona opera non solum esse causam præmij, sed ex iustitia præmium aeternum illis dandum, divinus Spiritus asserit 2. ad Thessalon. 1. v. 6. & 7. *justum est apud Deum, retribuere vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum.* 2. ad Timoth. 4. v. 8. *cit. reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die, justus Judex.* Ad Hebr. 6. v. 10. *non enim injustus est DEUS, ut obliviscatur operis vestri. Quin imò sic Christus aeternam vitam promissit, ut promissio ab operibus dependeat, & ei qui opera implet, jus exigendi promissam mercedem competat.* 19. v. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* & ibidem v. 19. *omnis qui reliqueris domum fratres &c. vitam aeternam possidebit.* 1. ad Timoth. 4. v. 8. *pietas ad omnia utilis est promissiones habens vita, quae nunc est, & futura.* Denique Justorum opera præmio aeterno digna esse, asseruit aperte S. Scriptura Sap. 3. v. 8. *DEUS tentavit eos, & invenit eos dignos se.* 2. ad Thessalon. 1. v. 5. *ut digni habeamini regno DEI, pro quò & patimini.* Luc. 20. v. 35. *illi verò, qui digni habebuntur saculo illo & resurrectione.* Apoc. 3. v. 4. *& ambulabunt mecum, & via digni sunt.* Cum ergo dignitas in Justis inveniri debeat, non potest esse alia, quam passivum, teste Paulo ad Thessal. cit. sive operum;

si autem opera in se dignitatem habeant, meritum quoque habeant necesse est.

V. *Confirmatur doctrina nostra hac ratione.* Quia lumine naturae agnoscimus, DEUM esse, eumque esse Remuneratorem, quod ipsos etiam Philosophos ethnicos non latuit, teste Apostolo Rom. c. 1. v. 21. *Quia cum cognovissent DEUM; non sicut DEUM glorificaverunt.* Atqui DEUS Remunerator maxime est, ut bonis Justorum operibus mercedem retribuatur, sicut malis impiorum poenam, ut novimus ex Math. 25. Ergo ut mala opera habent ex demerito damnationem, ita bona opera ex merito suo remunerationem. Hoc non minus Sectarij, quam nos Catholici profitentur in Symbolo D. Athanasij: *inde venturus est judicare vivos & mortuos: ad cuius adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus, & reddenturi sunt de factis proprijs rationem; & qui bona egerint, ibunt in vitam aeternam, qui vero mala, in ignem aeternum.* Hac, inquit S. Pater, est fides Catholica, quam nisi quisq; fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit. Unde D. August. epist. 46. ad Valentin breviter & pulchre sic pronunciat: *si non sicut merita, quomodo DEUS judicabit hunc mundum?*

VI. *Doctrina quarta.* In bonis operibus ac meritis, quae verè talia esse comperum sit, fiducia aliqua collocari potest. Probatur exemplis S. Scripturae. Legimus enim L. 2. Esdrae, c. 5. Nehemiam virum Sanctum enumerare sua opera bona, & dicere DEO v. 19. *memento mei Domine in bono secundum omnia, quae feci populo huic.* Item Davidem Psal. 17. sic v. 21. canentem: *& retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, quia custodi vias Domini.* Et Ezechiam orantem apud Isaiam, c. 30. v. 3. *obsecro Domine, memento, queso, quomodo ambulaverim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim &c.* S. Paulum, 2. ad Tim. 4. sic sua predicantem v. 8. *bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona iustitiae &c.* Ratio esse potest, quia sicut misericordia Dei, ita & bona opera meritoria sunt vera causa salutis; licet autem confidere in causâ; neque hoc est confidere in propria virtute, sed in DEO & ejus gratia, cuius sunt munera omnia humana merita; aliud quippe est fiduciam (quae ex 2. 2. S. Thomae q. 129. a. 6. est perfecta quaedam spes) nasci ex meritis: aliud fiduciam in merito poni debere; fieri quippe potest, ut quis exiguam aut bene nullam fiduciam in meritis suis ponat, eò quod non certò sciat, an habeat merita, & tamen veris magnifque meritis abundet, & ex illis fiducia in ipso erga Deum maxima oriatur.

VII. *Doctrina quinta.* Propter incertitudinem propriae iustitiae & periculum inanis gloriae tutissimum est, fiduciam totam in sola DEI Misericordia & benignitate reponere. Ita habeat usus S. Ecclesiae, quae incan. Missae post consecrationem orat: *intra quorum nos consortium non estimator meriti, sed venia quaesumus Largitor admitte.* Ratio est, quia vel habet homo merita, vel non habet; si posterius, perniciosè fallitur: si prius, nihil perdit ex eo, si illa non intueatur, sed in Deo solo confidat; etenim Deus eadem optime novit & inquiretur, nec inremunerata illa esse patietur; ex quò pulchre elucet, Misericordiam & veritatem in negotio salutis nostrae sibi objuvare; *Justitiam & Pacem*

Pacem se invicem osculari. Misericordiæ divinæ est, velle creaturam rationalem per semitas justitiæ & opera laude digna ac meritoria promovere: ad coronam perducere, Justitiæ est.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HÆRETICORUM.

VIII. **E**rror Primus. Nulla dantur opera bona, sed omnia sunt peccatis inquinata. Ita Lutherus, qui in assertionibus suis a. i. dicit: hominē in omnibus operibus suis peccare, sequitur Magistrum suum, rigidi Lutherani, ex quibus Nicolaus Ammstorffius in Lib. quem inscripsit sub hoc titulo: *Opera bona sunt pernitiosa ad salutem*, ubi contra Jacobum Majorem Theologum Electoralem ex pluribus Lutheri locis probare contendit, ipsa bona opera pernitiosa esse. Attipulatur Calvinus L. 3. Instit. c. 12. sic scribens §. 4. *qui ferō tanquam sub DEI conspectu de verā justitiæ regula quærent, illi certō competent, omnia hominum opera, si suā dignitate censeantur, nihil nisi inquinamenta esse & sordes, & quæ justitiæ vulgo habetur, eam apud Deum meram esse iniquitatem, quæ integritas censetur, pollutionem. quæ gloria dicitur, ignominiam: Sequuntur istum quoque discipuli sui inter quos est Amestius Tom. 4. à fol. 174 ubi frustra moderationem adhibere vult, ut ex ejus argumentis constat. Probant igitur hanc suam opinionem ex nonnullis locis S. Scripturæ pravè intellectis. Ecclesiastice 7. v. 21. *non est homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet, Isaia. 64. v. 6. facti sumus, ut immundi omnes, & quasi panni menstruatae universæ justitiæ nostræ. Psal. 142. v. 2. & non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. In. Orat. Dominicā Math. 6. quotidie precamur: sanctificetur nomen tuum, fiat voluntas tua, dimitte nobis debita nostra. Ex quo sic ratiocinantur Nullus petit id, quod habet. Ergo cum petamus, ut sanctificemus nomen Dei, & fiat voluntas ejus, apertè fatemur, quod nondum Sanctificemus Nomen Dei, nec ejus voluntatem faciamus, ac proinde, quod semper polluamus Nomen Dei, & contra voluntatem Domini faciamus, & consequenter semper peccemus.**

IX. Hunc errorem præter illa, quæ supra adduximus, refellunt absurda, quæ luculenter ex eo deducuntur. 1. est, hominem per peccatum justificari. Nam ut ajunt hæretici, omnia justorum opera sunt peccata, & mera iniquitas ac pernitiosa ad salutem. Sed fides est opus Justorum. Ergo est peccatum & iniquitas ac pernitiosa ad salutem. Atqui solâ fide justificamur. Ergo &c. 2. Justos non debere credere. Nam omnia peccata & ad salutem pernitiosa sunt prohibita. At si omnia opera Justorum sunt peccata & ad salutem pernitiosa, etiam opus fidei est peccatum, & ad salutem pernitiosum. Ergo opus fidei est prohibitum Ergo non licet credere. 3. Deum præcipere & mandare, ut fiant peccata & opera ad salutem pernitiosa. Nam Deus præcepit & mandavit, ut opera quædam bona fierent à Justis. At omnia nostra opera bona sunt peccata & ad salutem pernitiosa. Ergo Deus præcepit fieri peccata & opera ad salutem pernitiosa &c. Propter hæc absurda ex Ad-

versariorum opinione deducta & propter luculentia S. Scripturæ & P. P. testimonia pro Chatholica doctrina à nobis allata, non paucis recentioribus Sæctarijs à Luthero & Calvino discedunt. Ipse Amestius fol. 175. ad illud Bellarmini argumentum ex D. Jacobi 3. v. 2. *in multis offendimus omnes*, respondens ait: *in multis notabiliter, non in omnibus*; quâ distinctione apertè fatetur, non omnia opera esse peccata, esse pernitiosa ad salutem, quod certè evincunt vel sola ista D. Petri verba Epist. 2. c. 1. v. 10. *magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes nō peccabitis aliquando.* Nam si bona opera sine mortalia & pernitiosa ad salutem. Ergo hæc faciendo peccant, ut volunt Adversarij. Spiritus S. autem dicit quod non peccent, sed salutem consultant. Ergo Spiritui Sancto contradicunt, & huic error hæreticorum præfens adversatur.

X. Respondetur ad 1. sensum esse, neminem ita bonum esse, ut non aliquando peccet, desipiat & labatur saltem in levioribus juxta illud Prov. 26. v. 16. *Septies in die cadit justus, & resurget.* Ad 2. Negando consequentiam. Nam ut hæc esset legitima, oporteret in textu exprimi, quod in Conclusionem inferretur, scilicet omnes nos homines, qualescūq; à Deo justificati, mundi sumus, & universæ qualescūque justitiæ nostræ &c. hoc autem non est in textu, adeoque nec in Conclusionem inferri debet. Deinde non esse hic sermonem, etiam Calvino & Musculo testibus, de bonis justorum operibus, sed de fictis peridorum Judæorum ut etiam clarissimè patet ex versu sequenti: *non est, qui invocet nomen tuum; unde alligasti nos, & contrivisti in manu, hoc est per manum iniquitatis nostræ tanquam licitoris & carnificis, cui solenne est sævire in sui auctorem. Sed dicent. Cur ergo Isaia dixit in persona pluralis numeri: facti sumus omnes nos &c. Aio Isaia licet in plurali prædicto modo loquatur, non tamen id de se in particulari intellexisse sed quatenus unus erat de populo Judaico. In quem modum sæpe loquitur Scriptura v. 9. ad Rom. 15. v. 4. ait Apostolus: *Certus sum autem fratres & ego ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis dilectione &c.* quod non verum erat de omnibus in particulari, sed de plerisque confidebant, quantumvis nominet omnes.*

XI. Ad 3. Ejus loci sensum esse juxta S. Augustinum in comment. hominem coram Deo justificari non posse; quia nullam habet ex se justitiam, & si quam habet, ex Deo habet: aut juxta eundem in L. de Perfect. Justorum. S. Hieronymum epist. ad Clesiphontem S. Gregorium M. in eum psal. referri hoc dictum ad peccata venialia, sine quibus in hac vita esse non possumus; ex quo non sequitur, omnia nostra opera esse peccata, etiam si absque omni peccato vivere non valeamus. Addo juxta S. Hilarium, Arnobium, Eutymium, Bernardum &c. Sensum esse, hominem non posse justificari, si comparatur ad Deum, non quod in isto non sit justitia, si absolute consideretur, sed quia tanta est puritas & sublimitas justitiæ DEI, ut omnis hominis & Angelorum justitia cum eo comparata videatur esse injustitia, sicut etiam stellæ in se clarissimæ tamen cum sole præfente continuo obtenebescunt. Ad id, quod exorat. Dominicā fuit adjectum, negamus consequentias. Nam in primis retorquemus, quia Christus non docuit nos petere, quæ nunquam impetraturi essemus; imò promittit, nos accepturos quod.

quod peteremus. Deinde possumus omnino petere aliquid, quod jam habemus, nempe ejus conservationem & incrementum juxta D. Cyprian. Serm. de orat. Dominicâ. ubi, *id*, inquit, *petimus & rogamus, ut qui in baptismo sanctificati sumus, in eo quod esse cepimus, perseveremus &c.* Denique non pro omni opere nostro (pro multis enim gratias agimus, non veniam petimus) sed pro mortalibus aut etiam venialibus delictis, quæ bonis operibus miscntur, dicimus: *dimitte nobis debita nostra.*

XII. *Error secundus.* Opera bona non esse necessaria ad salutem. Sequitur iste error ex priori: item ex discrimine, quod faciunt inter Legem & Evangelium. Rursus ex libertate, quam ponunt, in exemptione à debito legis implendæ. Denique ex impossibilitate legis implendæ; de quibus supra. Unde clarè constat, immeritò conquiri Confessionem Augustanam art. 20. item alios Sectarios in suis libris, injuriam fieri Lutheranis & Calvinistis prædictum errorem illis adscribendo, quem tamen ipsorum Patriarchæ aperte tradunt. Lutherus Serm. de piscatura Petri: *erga Deum, ait, non operibus, sed nudâ fide indigemus; debemus enim cum solo Isaac venire, id est, in Fide: servos & asinos, hoc est opera deorsum dimittere oportet. Quanto sceleratior es, tanto citius Deus suam gratiam infundit.* Similia habet in Lib. de libertate Christianâ. In Serm. *Sic Deus dilexit mundum &c.* In Comment. ad Cap. 2. ad Gal. In Serm. de Missâ privatâ &c. Calvinus verò L. 3. Instit. c. 14. §. 11. *Diobus, his, inquit, fortiter insistendum, nullum unquam exitisse pîj hominis opus, quod si severò DEI judicio examinaretur, non esset damnabile.* Similia habet alibi. Quæ certè omnia ita aperta sunt, ut exculpationi non relinquant locum. Hanc Lutheri & Calvini mentem, etsi Sectarij Recentiores nonnihil mitigent, minimè tamen errorem suum ex integro emendant. Nam fatentur quidem opera bona esse necessaria, sed tantum vel necessitate mandati culræ Deo debiti, & officij proximo præstandi: vel necessitate præsentis, ita ut non habeant efficaciam & relationem ad salutem, quasi sint merita, causæ, conditiones &c. Sed sint meri fructus, vel indices fidei. Probant 1. quia opposita doctrina est Pseudoprophetarum, qui præter fidem etiam opera exigebant, Act. 15. v. 1. & sequentib. Probant. 2. quia eadem doctrina pugnat cum S. Scriptura ad Rom. 4. v. 6. *Sicut & David dicit, beatitudinem hominis, cui Deus accepto ferti justitiam sine operibus.* Et ad Ephes. 2. v. 8. & 9. *Gratiâ enim estis salvati per fidem (& hoc non ex vobis, Dei enim donum est) non ex operibus, ut ne quis gloriatur.* Probant. 3. quia sequeretur inde, neminem, qui bona opera non egisset, in fine vitæ conversum ullo modo salvati posse.

XIII. Erroris hujus ineptia manifestè perspicitur, & rejicitur ex ipsis Adversariorum principijs. Nam volunt legis observationem esse impossibilem. Ergo bona opera non possunt esse necessaria ex necessitate mandati; quæ enim impossibilia factu, non possunt à Deo, ut necessaria, mandari. Deinde volunt etiam omnia opera nostra esse meras fordes, maculata, instar panni menstruati, perniciofa ad salutem &c. Ergo non possunt esse necessaria necessitate tranquillandæ conscientis, aut officij charitatis proximis præstandi, neque fructus boni, ac indices salvificæ fidei. Unde apparet, Sectarios merum facere fucum, & simplici plebi imponere velle; cum enim operum

necessitas clarissimè in Scriptura asseratur, solummodo fingunt alias necessitates, ne Sacra Scripturæ contradicere videantur.

XIV. Respond. ad 1. in oppositum; quod ex Act. Apost. 15. asseritur, id nihil profus facere ad rem. Nam agitur ibi de operibus Legis Mosaicæ, quæ definierunt Apostoli, nihil amplius professe, ut patet ex istis verbis v. 1. *Nisi circumcidamini non potestis salvari &c.* ubi per Synecdochen sub circumcisione intelligitur tota lex Moysis. Ad 2. ex 4. ad Rom. velle Paulum nos justificari non ex proprijs naturalibus operibus, sed gratis ex fide & gratiâ Christi, ut ex S. Augustino docet Vasq. in 1. 2. Tom. 2. D. 210. cap. 8. in eundem sensum intelligendus est S. Apostolus ad Ephes. loc. cit. Ad 3. supra jam dictum est §. 3. in fine, quomodo vitam æternam infantes vel homines adulti sine ullo opere bono conversi & statim morientes consequi possint.

XV. *Error tertius.* Non dantur bona opera, quibus justii apud Deum mereantur vitam æternam. Ita Lutherani apud Gerhard. in Confess. L. 2. P. 3. à fol. 824. Calvinistæ apud Ames. L. 4. à fol. 183. & cæteri hodie communiter Sectarij, quantumvis Confessio Augustana & Apologia art. 20. concedant opera justorum placere Deo, ex fide scilicet & indulgentia Dei. Item mereri præmia aliqua extra vitam, & salutem æternam; quia nimirum fide solâ homines justificari & salvari arbitrantur. Probant varijs argumentis *Primum:* Id quod datur gratis, non datur ex merito. Sed vita & salus æterna gratis dantur. Ergo non ex merito. Major patet per se, quia meritum & gratium invicem opponuntur. Minor probatur ex S. Scriptura ad Rom. 6. v. 23. *Gratiâ DEI vitæ æterna in Christo JESU Domino nostro.* Ibidem c. 9. v. 16. *non volentis neque currentis, sed miserentis est DEI.* Rursus c. 11. v. 6. *reliquia secundum electionem gratiæ salva facta sunt.* Si autem gratia, jam non ex operibus alioquin gratia jam non est gratia. 2. Ad Timoth. 1. v. 9. *DEUS nos liberavit & vocavit vocatione suâ sanctâ, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, qua data est nobis in Christo JESU.* Secundum hæreditas non datur ad meritum. Sed vita æterna est hæreditas 1. Petri 1. v. 4. Ergo &c. *Tertium.* Necessitas bonorum operum nostrorum ad vitam æternam consequendam derogat honorari Christi, quasi ipse suis operibus non satisfecisset pro nostris peccatis, nec gloriam nobis sufficientem promeritus fuisset. *Quartum.* Omnia nostra opera sunt alioquin DEO debita varijs titulis, creationis, redemptionis, dominij, cöoperationis &c. Ergo nihil merentur; qui enim solvit debitum, nihil meretur; quod clarè expressit Christus Lucæ 17. v. 9. per similitudinem Domini & servi: *Nunquid gratiam habet servo illi, qui fecit, quod ei imparaverat; non puto. Sic & vos cum feceritis omnia, que præcepta vobis sunt, dicite, servi inutiles sumus, qua debuimus facere, fecimus.* Imò Deus ipse facit bona opera nostra. Isaia 26. v. 12. *Omnia opera nostra operatus est nobis Dominus.* Ad Philip. 2. v. 2. *qui operatur in nobis velle & perficere.* *Quintum:* Nostra opera nullo modo respondent gloriæ Cælesti. Ergo illam de condigno non meremur. Antecedens probatur ex Apost. ad Rom. 8. v. 18. *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis.* *Sextum.* Quo modo parvuli justificantur & salvantur, eo etiam modo adulti justificantur & salvantur; quia unus est justificatio-

nis & saluationis modus, & ratio in omnibus iustificatis & salvatis; unde ait Christus Marci 10. v. 15. *Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud.* Atqui parvulis baptizatis vita æterna donatur solò jure hæreditatis. Ergo etiam adultis baptizatis & credentibus vita æterna datur solò jure hæreditatis. *Septimum* denique. Nomen meriti nusquam reperitur in Sac. Scriptura, sed ab hominibus est confictum. Ergo meritò respuendum.

XVI. Hunc Errorem ita apertè refellunt testimonia Sac. Scripturæ priore parte adducta, ut non nisi ex odio Catholicorum & pruritu contradicendi Ecclesiæ ortus esse videatur; quod non obiter insinuat Calvinus in antidoto cum enim retulisset, Patres Concilij Tridentini, Sess. 6. c. 16. definivisse, juxta verba & sensum Scripturæ vitam æternam esse mercedem bonorum operum, ait ipse non minùs impudenter, quàm audacter, *in eo ego dissentio; quasi verò eandem auctoritatem haberet, quod ipse ex suo cerebro corripuit, ac SS. Patres ex SS. Litteris sentirent. Moderatiores sunt posteriores Sectarij, qui fatentur quidem, vitam æternam esse mercedem, & dari intuitu bonorum operum (cum hoc clarissimè asserat Sac. Scriptura) non tamen dari ex merito & dignitate ipsorum operum, sed ex mera DEI promissione & liberalitate. Verùm & isti errant. Nam si datur vita æterna intuitu bonorum operum, seu propter bona opera, certè datur ex merito bonorum operum, quod convincunt rationes à nobis propositæ. Argumenta in contrarium nihil evincunt.*

XVII. Respond. *ad Primum*, distinguendo Majorem. Id quod datur gratis, non datur ex merito, si totaliter sit gratuitum, concedo: si tantùm originaliter negatur. Nam quia gratia actualis est origo gratiæ sanctificantis: hæc verò tribuit valorem operibus, quibus mereamur vitam æternam, ideo vita æterna dicitur gratia. Unde etiam clarescit, cur eadem vocetur corona Justitiæ & Misericordiæ; illud 2. ad Timoth. 4. v. 8. hoc psal. 102. v. 41. quia scilicet Paulus in priore ad merita: David in posteriore ad gratiam illorum radicem respexit. *Ad secundum* negando Minorem. Nam beatitudo cælestis duobus titulis dari potest; hæreditatis scilicet & præmij; priore dat DEUS vitam æternam Justis tanquam Filijs Adoptivis per gratiam sanctificantem: posteriore tanquam Operarijs bene laborantibus in Vineâ Domini seu Militibus præclare pugnantibus & vincentibus; qui modus dandi est illis honorificentior, & jucundior; quamvis non solùm nudam æstimationem adjungat, sed est physicum augmentum; etenim adultis propter merita multo major gratia & gloria datur, quàm infantibus post baptismum morientibus, qui cælestem gloriam solo titulo hæreditatis accipiunt, ut diximus supra. *Ad Tertium*, nostra merita nihil derogare honori Christi. Nam 1. gratia prima sanctificans & gloria datur propter ejus merita, nos enim de condigno mereri illam non possumus, ut ex dictis patet. 2. etiam augmentum gratiæ & gloriæ sæpe datur propter merita Christi, quando scilicet per usum Sacramentorum confertur absque nostro merito condigno. 3. etiam merita nostra condigna pendunt ex meritis Christi propter quæ datur gratia actualis, & prima gratia Sanctificans. 4. nostra merita non requiruntur ex de-

fectu meritorum Christi, sed ex speciali decreto DEI, quod cedit in majorem gloriam Christi, quia demonstrat ejus potentiam, & liberalitatem; potentiam quidem, quod tantum nobis gratiæ contulerit, ut jam ipsi mereri possimus: liberalitatem verò, quia voluit nobiscum communicare suam gloriam in merendo, ut præmiùm nobis honorificentius & amplius foret. Cum igitur operum nostrorum merita non tendant ad aliquid novi promerendum; quod Christus non promeruit, sed solùm ad ejus satisfactionem nobis applicandam, ideo nequaquam illa honori hujus derogant; imò sicut vitæ est honori palmitum fertilitas, ita Christo fecunditas bonorum operum, à quo ista præstantiam suam trahunt, sicuti palmdes à vitæ.

XVIII. *Ad quartum*, distinguendo Antecedens. Omnia nostra opera sunt DEO debita, si velit uti suo jure, Concedo: si jus suum remittat, & nobis condonet, Nego. Nam benignus & liberalis Deus noluit summo jure nobiscum agere, sed actiones nostrò arbitrio & dominio subjecit, ac certo præstio nobiscum est pactus; quæcunque enim agimus bona, potuisset nobis præcipere, sed paucissima præcepit; reliqua verò tantum consulvit; & quæ præcepit, noluit gratis exigere. Cum ergo Christus Luc. 17. dixit, nos esse servos inutiles, id est, pigros, qui nihil ultra debitum faciunt, intelligendum cum tãtitã conditione: si vellem jure rigido vobiscum procedere, nihil mercedis vobis deberem, tanquam mancipijs, sed sponte me obliquo ad remunerationem. Ita locum hunc exponit D. August. Serm. 3. de verb. Dom. Altec eundem explicant D. Ambros. & V. Beda in commentar. qui itidem non sunt contra bonorum operum merita, ut patet legenti. Benevolus Lector obiter hic advertat, quomodo hæretici S. Scripturâ abutantur; paulò ante objecerunt, nos esse Filios; & vitam æternam deberi nobis titulo hæreditatis sine ullo nostro labore: Nunc obijciunt, nos esse servos inutiles, quibus nihil debeatur, scilicet hoc agunt, ut veritatem oppugnent, quocunque modo id fiat. *Ad quintum*, iterum distinguendo Antecedens. Nostra opera non respondent gloriæ cælesti, si spectentur physicè secundùm laborem & dolorem, quem in se continent; Concedo; quia gaudium cælestis incomparabiliter majus est, quàm molestia & miseria hujus vitæ, ut affirmat Apost. loc. citi si verò spectentur moraliter secundùm dignitatem & valorem moralem, quem habent ex supernaturali gratia & sanctitate. Nego. Sic enim acquirunt pretium gloriæ cælestis; perinde ut in rebus humanis moneta physicè considerata secundùm naturam metalli auri vel argenti nec minimam Aviculam adæquat; at si attendamus valorem moralem, quem habet moraliter ex hominum æstimatione, non solùm æquat, sed etiam superat pretium quorumcunque animalium & hominum, ut patet in mancipijs, quæ paucis florenis veneunt. *Ad sextum*. Argutationem hanc esse prorsus puerilem, in qua tot vitæ labor unica Major propositio cum suis fulcimentis siculneis. Si enim omnimoda paritas inter parvulos & adultos in dispositione ad justificationem & salutem requiritur (de dispositione enim, non de causâ formali, ea propositio loqui potest.) Ergo etiam Parvuli debent habere illam fidem actualem specialem, quæ per dilectionem operatur, servat mandata &c. quæ supra

mera deliria. Ratio, quâ fultur Major, est mera principij petitio aut variatio phrasis potius. Christi verba male in rem præsentem trahuntur; cum etiam juxta Gloss. Jenens. aliud ibi Christus non doceat, quàm nisi conversi fueritis ab ambitione illa primatus, & efficiamini sicuti parvuli, id est, quales sunt isti per ætatem, vos per voluntatem reddamini, puta humiles, simplices, invidiæ & ambitionis expertes &c. Videatur Tiranus in cit. text. Ad septimum denique negatur consequentia. Non enim necessum est, hoc meriti nomen in Scriptura reperiri, modo res ipsa reperiat alijs verbis expressa. Sicuti exprimitur nomine præmij, vel mercedis; alioquin etiam SS. Trinitas erit neganda; cum hoc nomen nunquam in Scriptura reperiat. Deinde negatur Antecedens; legimus enim in Ecclesiast. 16. v. 15. *Miserericordia faciet locum unicuique secundum meritum suorum operum.* Ad Hebr. 13. v. 16. *beneficentia & communio nolite oblivisci, talibus enim hostijs promeretur DEUS.*

XIX. Error quartus. In operibus bonis ac meritis suis Justi nullam fiduciam collocare possunt. Ita Lutherani & Calvinistæ consequenter ad alios suos errores. Probant 1. ex c. 10. Joan. ubi Christus mercenarios reprehendit. 2. ex S. Bernardo in L. de diligendo DEO, ubi sic scribit: *non sine premio diligitur DEUS, est absq. præmij intuitu diligendus sit; vacua nempe vera charitas esse non potest, nec est.* 3. ex S. Thomâ. qui 2. 2. q. 19. a. 4. ad 3. docet, omnem mercenarium cum verâ charitate consistere non posse. 4. ratione. Tum quia servile ac sordidum videtur, operari propter mercedem. Tum quia DEUS amore amicitia non concupiscentiæ diligendus est. His Amesius Tom. 4. fol. 494. adjungit quasdam sequelas ex nostris doctrinis, quasi agnosceremus perniciosam ac periculosam esse doctrinam de justificatione ex meritis.

XX. Error iste omni S. Scripturæ, Patrum, & Rationis suffragio destituitur; unde Amesius more suo ad calumnias vertitur, & loc. cit. Card. Bellarminum confert Baalamo, qui post varias incantationes, quibus coactus est maledicere Israëlitis, divinitus tamen adigebatur, ut benediceret ipsis. Sic dicit, *Bellarminum postquam integris aliquot libris omnes nervos intendit meritis contra gratiam DEI præpugnandis, subito hæc in fine mutatum tollere omnem meritum usum, & ad solam gratiam confugere;* quasi verò Cardinalis Bellarminus negasset merita, dum propter incertitudinem propriæ justitiæ utilissimum esse affirmavit, omnem nostram justitiam in sola DEI misericordia & benignitate ponere. Ecce quomodo nugacissimus hic Sycophanta dum omnia alia illi desunt, ad errorem suum tuendum & ad obesa sua mendacia convertatur. Argumenta futilia sunt.

XXI. Respond. Ad 1. 2. & 3. Mercenarios propriè non vocari, nisi qui mercedem solam, aut præcipuè inveniunt; isti enim sunt, qui si merces nulla presto esset, Domino non servirent. Hos igitur Dominus, nec non D. Bernardus, & S. Thomas merito reprehendunt; nos autem post Bellarminum non dicimus, in bonis operibus solum vel præcipuè spectandam esse mercedem, sed DEUM, ejusque gloriam tanquam finem ultimum: mercedem autem tanquam finem secundarium, qui propter DEUM ejusque gloriam expectatur; cupimus quippe DEUM videre,

atque ex ejus visione felices effici, ut tanto ardentius & tenerius Dominum diligamus. Ad 4. Servile ac sordidum esse, intueri mercedem opere ipso ac labore viliores, id quod faciunt mercenarij DEO præcipuè propter bona temporalia servientes: non justis, qui spectant mercedem eminentissimam in ipsius DEI visione consistentem. Ad 5. Amorem concupiscentiæ, propriè dici, cum quis alterum diligit potissimum propter se, non propter illum; si enim quis diligit amicum, præcipuè propter ipsum, etiam si secundariò mercedem operis ab illo expectet, censet rectè Bellarm. L. 5. de Justif. c. 9. adhuc amori amicitia accenseri posse. Adjectæ sequelæ Amesij dignissima sunt desperato Lutheri & Calvinii Evangelio, & ad nihil faciunt, nisi ad miseram plebem deludendam.

CONTROVERS. LVIII.

DE NATURA ET CONDITIO-
ne meriti, & quæ sub hoc ca-
dant?

MERITUM est opus cedens in honorem si-
ve obsequium alterius, quatenus po-
tens est movere ad illud munere ali-
quo compensandum. Talia supernaturalia ope-
ra in Justis respectu DEI dari, hæcenus statui-
mus; quia verò non quælibet actio hominis justis
est meritoria, & capax hujus valoris à coexis-
tente gratiâ recipiendi, nec quilibet impetrari
per illam potest; videndum nunc, quid ad meri-
tum requiratur, & quæ sub illud cadant, eâ ta-
men moderatione, ut scholasticis disceptatio-
nibus non ultra limites nostros immoremur.

PARS PRIOR.
DOCTRINÆ CATHO-
LICORUM.

1. Cardinalis Bellarminus L. 5. de Justif. c. 2. a
requirit Septem conditiones ad hoc, ut ali-
quod opus dici possit verè ac propriè meritorium. 1.
ut sit bonum. 2. ut fiat in obsequium Dei. 3. ut qui
meretur, sit viator. 4. ut sit opus liberum. 5. ut quæ
meretur, sit amicus ac gratus Deo. 6. ut intercedat
promissio. 7. ut opus ex charitatis virtute pro-
cedat. Esparza de Act. hum. q. 31. & nonnulli
alii Recentiores addunt 8. Conditionem, ut opus
sit arduum. Statuamus de singulis breviter.

Doctrina prima. Opus Meritorium debet
esse bonum, & virtuosum, Ita omnes Catholi-
ci. Nam peccata pœnam merentur, non præmi-
um, nec quisquam nisi extremè impius flagitia re-
muneratur. Nonnulli tamen Doctores existimant
ad temporale præmium sufficere actum bonum ex
objecto, licet malo fine aut aliâ circumstantiâ virtuo-
rum; quod probant aliquot exemplis S. Script.
Exod. 1. v. 21. Obstetrices ægyptiacæ ob infantes
Judæorum servatas largam à DEO remuneratio-
nem acceperunt; quia obstetrices timuerunt DEUM,
adificavis.